

Motion till riksdagen

1989/90:Ub628

av Magnus Persson m.fl. (s)

Utbildning och forskning i skogslänen

Utbildning och forskning är en av de starkaste drivkrafterna i den regionala utvecklingen. Staten har det samlade och avgjort största ansvaret för utbildning och forskning i samhället. De små och medelstora högskolorna är viktiga instrument för att klara det snabbt växande utbildningsbehov som finns hos befolkningen i de områden där skolorna är belägna. Dessa högskolor har också en allmänt vitaliserande effekt på näringsliv och förvaltning i dessa områden. De får med andra ord en stark regionalpolitisk genomslagskraft.

Högskolorna i skogslänen har haft en positiv utveckling av sin utbildningsverksamhet. Med ett regionalt förankrat planeringsarbete som grund har under 1980-talet utbildningslinjer inom bl.a. teknik och ekonomi tillkommit. Härigenom har övergången till högskoleutbildning ökat även i dessa län. Fortfarande är emellertid utbildningen vid högskolorna för liten. Detta motiverar en offensivare högskolepolitik i skogslänen.

Alltjämt finns det stora regionala orättvisor. Stora delar av landets befolkning är vad avser fortbildning och vidareutbildning hänvisade till mindre och medelstora högskolor. En ökad spridning av den högre utbildningen till skogslänen är av största vikt. Det gäller att bredda basresurserna för både forskning och utbildning inom dessa regioner.

Högskolan måste fungera på ett sådant sätt att den bl.a. kan erbjuda s.k. återkommande utbildning till den vuxna och arbetande befolkningen. Det är ett faktum att vi nu står inför snabba tekniska förändringar. Samtidigt minskar den totala arbetskraftsreserven i Sverige kraftigt. Detta gör att högskoleutbildningen i hög grad måste anpassas till de redan yrkesverksamma i bl.a. skogslänen. Närheten till studieorten spelar ofta en central roll. En decentralisering av högskoleutbildning och forskning gynnar skogslänen och dess befolkning.

Fördelningsprinciperna för fortbildning och vidareutbildning på högskolenivå är klart otillfredsställande. De stora resurserna slussas oftast över till universitetsorterna, där andelen högre utbildade i den yrkesverksamma befolkningen är betydligt högre än riksgenomsnittet. Det stora resursgapet mellan större och mindre högskolor kvarstår alltjämt, vilket inte minst gäller resurser för fristående kurser. Vi är oroade för att medelstilletdelningen ej ökar tillräckligt. Vi förväntar oss ökad medelstilletdelning till fort- och vidareutbildning och den decentraliserade utbildningen framdeles. Högskolorna

i skogslänen har olika karaktär. Det finns emellertid tre väsentliga generella faktorer som motiverar en ökad forskning vid dessa högskolor.

(1) För utvecklingen av näringsliv och offentlig verksamhet i berörda län finns det behov av att på nära håll få tillgång till och kunna dra nytta av forskningsrön och forskare som kan genomföra tillämpade forskningsprojekt.

(2) I dessa län finns en potential för initiering av forskning som via kompetenta forskare vid skogslänens högskolor kan utvecklas till intressanta forskningsprojekt och komma det övriga forskningssamhället till del.

(3) För att bibehålla en bra utveckling vid länens högskolor är det nödvändigt dels att forskningskunniga lärare får vidareutveckla sitt kunnande genom forskning, dels att andra lärare får tillfälle att bedriva forskarutbildning så långt möjligt på sina egna högskoleorter. Endast genom en ständig forskningsanknytning kan den grundläggande utbildningens kvalitet i längden garanteras.

I det fortsatta uppbyggnadsarbetet måste även den forskning som successivt växer fram vid högskolorna i skogslänen ägnas särskild uppmärksamhet och ges särskilt stöd.

Närmandet till EG och övriga världsmarknaden ställer ökade krav på forskning och utveckling.

Vi menar att en mera utpräglad regionalpolitisk profilering på forsknings- och utbildningssidan framdeles bör tillämpas.

Den koncentration av forskningsresurserna som för närvarande tillämpas bör snarast förändras.

Utbildning och forskning har en strategisk betydelse för utvecklingen i en region.

Stockholms län svarar, enligt en undersökning vid SCB, för över 40 % av sysselsättningen inom forskning och utveckling i företagssektorn i Sverige. Omkring 50 % av de forskarutbildade arbetar i företagssektorn i Stockholms län. Ungefär hälften av landets forskningsresurser i offentliga forskningsinstitut samt styrelsen för teknisk utveckling (STU) fördelning av anslag till forskning och utveckling destinerar till Stockholm.

Den koncentration av forskningsresurserna som i dag råder är långt i från tillfredsställande. Om vi på sikt skall komma tillrätta med tillväxtproblemen inom stockholmsområdet bör en omfördelning av forskningen ske ut till landets övriga regioner.

Det finns klara fakta som dokumenterar att följdinvesteringar från näringslivet oftast sker i omedelbart närhet till den eller de orter som har en hög forskningspotential.

Ur regionalpolitisk synpunkt är därför en omfördelning av forskningsanslagen ut till de sysselsättningssvaga regionerna av oerhört stor betydelse.

Målet för den framtida uppbyggnaden av forskningen bör på sikt leda till att skapa fasta forskningsresurser vid våra små och medelstora högskolor.

En successiv uppbyggnad av fasta forskningsresurser bör under 1990-talet inledas vid vissa av landets små och medelstora högskolor.

Forskningen på eget programansvar förekommer i alltför begränsad omfattning vid de små och medelstora högskolorna.

Det borde finnas goda förutsättningar för en utökad samverkan inom

forskningen mellan högskoleenheter med fakultetsorganisation och de mindre och medelstora högskolorna.

Genom en utökad samverkan bör de samlade forskningresurserna inom högskolan, såväl personella som materiella, bättre kunna tillvaratas. Endast en mindre del av lärarna vid de mindre och medelstora högskolorna har genomgått forskarutbildning. Detta påverkar självfallet möjligheterna att utvidga forskningen vid dessa högskolor. Speciella insatser vidtas i syfte att låta lärare vid de små och medelstora högskolorna fullfölja studier till doktorsexamen. För att öka forskningskompetensen är det viktigt att medel ställs till förfogande för olika forskningsstödjande åtgärder.

Medlen bör stimulera lärare vid våra högskolor att ansöka om forskningsstöd och projektanslag vid forskningsrad och övriga forskningsfinansiärer. Nämnda medel bör även kunna användas för stöd till forskarutbildning av lärare vid de mindre och medelstora högskolorna. En angelägen åtgärd är att regeringen ökar medelstildelningen när det gäller angelägna byggnadsprojekt vid högskoleenheterna. Lokalbehovet är stort och många lokaler fyller inte kravet på en acceptabel arbetsmiljö. Det bör ankomma på regeringen att prioritera byggstart inom den ram som riksdagen beslutar om.

Sammanfattningsvis vill vi än en gång framhålla vikten av forskningens betydelse inom våra regioner.

Om exempelvis skogslänens högskolor skall kunna tillgodose de regionala behoven av tillämpad forskning på ett mera kvalificerat sätt, måste de ges tillräckliga resurser för att kunna utveckla sin forskningskompetens och förbättra sin status.

Det framgår nu som ytterst nödvändigt både från regional utvecklingssynpunkt och från ett renodlat forskningsperspektiv att samhället på ett mera kraftfullt sätt kan skapa förutsättningar för ökad forskning vid våra högskolor. Det har tydligt visat sig att kraftfulla satsningar på infrastruktur inom forskningsområdet får omfattande regionala effekter och ger ett välkommet tillskott till forskningen såväl nationellt som internationellt. Endast genom sådana offensiva satsningar är det också långsiktigt möjligt att upprätthålla hög kvalitet i tillämpad forskning. Forskningen spelar en central roll i den regionalpolitiska debatten. På senare tid har det alltmer uppmärksammats och dokumenterats att forskning, utbildning och regionalpolitik är intimt förknippade med varandra.

Endast genom att skapa en mera långsiktig strategi i skogslänet för produktion av kunskap, utbildning och forskning kan våra läns vitalitet behållas och utvecklas.

Hemställan

Med hänvisning till det anförda hemställs

att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om utbildning och forskning vid högskolorna i skogslänet.

Stockholm den 24 januari 1990

Mot. 1989/90

Ub628

Magnus Persson (s)

Åke Selberg (s)

Eivor Husing (s)

Margareta Winberg (s)

Ove Karlsson (s)

Roland Brännström (s)

Nils-Olof Gustafsson (s)

Bo Holmberg (s)

Axel Andersson (s)

